

Republika Srbija
VRHOVNI KASACIONI SUD
Rev 2401/10
28.04.2010. godina
Beograd

U IME NARODA

Vrhovni kasacioni sud, u veću sastavljenom od sudija: Predraga Trifunovića, predsednika veća, Zvezdane Lutovac i Vlaste Jovanović, članova veća, u parnici tužilje D.M. iz N.S., čiji su punomoćnici S.D. i M.D., advokati iz N.S., protiv tužene Z.C. iz N.S., čiji je punomoćnik N.V., advokat iz B., radi uređivanja načina održavanja ličnih odnosa između deteta i srodnika, odlučujući o reviziji tužene izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Novom Sadu Gž.6187/09 od 07.10.2009. godine, u sednici održanoj 28.04.2010. godine, doneo je

P R E S U D U

PREINAČUJU SE presuda Okružnog suda u Novom Sadu Gž.6187/09 od 07.10.2009. godine i presuda Opštinskog suda u Novom Sadu P.br.8860/06 od 04.06.2009. godine tako što se ODBIJA tužbeni zahtev kojim je traženo da se odredi održavanje ličnih odnosa između tužilje D.M. i mal.N.C. u prostorijama Centra za socijalni rad ..., u prisustvu majke Z.C. i to svake srede u periodu od 10,00 do 12,00 časova, kada mlđb. N. ide posle podne u školu, odnosno u periodu od 14,00 do 16,00 časova kada mlđb. N. ide pre podne u školu, kao neosnovan.

O b r a z l o ž e n j e

Presudom Okružnog suda u Novom Sadu Gž.6187/09 od 07.10.2009. godine, odbijena je žalba tužene i potvrđena presuda Opštinskog suda u Novom Sadu P.br.8860/06 od 04.06.2009. godine kojom je usvojen tužbeni zahtev tužilje i određeno da će se lični odnosi između tužilje i mal.N.C. odvijati u prostorijama Centra za socijalni rad ... u prisustvu njegove majke, na način bliže opisan u izreci. Stavom drugim izreke, obavezana je tužena da tužilji naknadi troškove parničnog postupka.

Protiv pravnosnažne presude donesene u drugom stepenu, tužena je izjavila reviziju zbog bitnih povreda odredaba parničnog postupka i pogrešne primene materijalnog prava.

Ispitujući pravilnost pobijane presude u smislu čl.399. ZPP, Vrhovni kasacioni sud je našao da je revizija osnovana.

U postupku nije učinjena bitna povreda odredaba parničnog postupka iz čl.361. stav 2. tač.9. ZPP, na koju Vrhovni kasacioni sud pazi po službenoj dužnosti.

Prema utvrđenom činjeničnom stanju, tužilja je majka sada pok. N.M. koji je bio u braku sa tuženom. Brak je trajao od 21.05.2000. godine do 21.03.2001. godine kada je bračna zajednica faktički prekinuta. Tada je tužena sa detetom - maloletnim N.M., koji je rođen 2000. godine napustila stan u kome je živela sa sada pok.N. N. je poginuo u saobraćajnoj nezgodi 05.12.2001. godine. Tužena je pre toga pokrenula brakorazvodnu parnicu koja je nakon N. smrti obustavljena. Iako su odnosi između tužilje i tužene bili loši, tužena je sa maloletnim detetom jednom posetila tužilju i njenu porodicu. Tada je došlo do verbalnog sukoba između tužilje i tužene i zbog toga se dalji kontakti između deteta i porodice njegovog pokojnog oca nisu nastavili. Za vreme trajanja bračne zajednice odnosi između tužilje i njene porodice i tužene sa druge strane su bili poremećeni. Tužena je tokom trajanja braka bila izložena fizičkom maltretiranju od strane sada pok.N.M. Za to je njegova porodica znala, ali tuženoj nije pružila nikakvu podršku ni zaštitu. Tužilja je svog unuka poslednji put videla u avgustu 2002. godine. Pokušavala je da ostvari kontakt sa detetom tako što je dolazila u vrtić koji maloletno dete pohađa, pozivala telefonom tuženu, odlazila u Centar za socijalni rad ..., ali su pokušaji ostali bezuspešni. Putem pošte je slala poklone i čestitke za rođendan, ali je prijem od strane tužene bio odbijen. Maloletni N.M. je u vreme donošenja drugostepene odluke imao devet godina. Poznato mu je da je imao oca, njegova slika se nalazi u njegovoj sobi. Tužena ga je vodila na očev grob. Od strane tužene upoznat je da mu je otac poginuo kao junak, policajac na dužnosti. Izvršena je promena imena sa N.M. na N. C. Prema izveštaju stručnog tima Centra za socijalni rad ... tužena, kao majka maloletnog deteta ima čvrsto ukorenjen negativan stav prema održavanju kontakta deteta sa roditeljima njegovog pokojnog oca. Ovakav stav je formiran kao posledica dubokih neslaganja između tužene i porodice njenog sada pok.supruga, kako u toku trajanja bračne zajednice tako i njenom prekidu, kada je došlo do ozbiljnih konflikata. Zbog optužbi roditelja pok.N. da su tužena i njena porodica krivi za smrt njenog sina, među njima je duboko struktuirana netrpeljivost i neprijateljstvo. Tužena je uverena da bi tužilja i njen suprug na maloletno dete preneli mržnju koju imaju prema njoj i njenoj porodici. Negativan stav prema roditeljima njenog pokojnog muža projektovan je u okviru primarne porodice s majke na dete, u smislu potpunog negiranja postojanja babe i dede po ocu u životu deteta. Praktično terenskom posetom u porodičnom okruženju deteta utvrđeno je da se o babi i dedi pred detetom ne govori, da ono o njima nema nikakvu informaciju, niti se za sada uopšte interesuje za njih. Tužilja kao baba ispoljava autentičnu motivaciju da održava kontakte sa detetom, ali i negativan stav prema tuženoj kao majci deteta. Mišljenje stručnog tima je da, imajući u vidu uzrast maloletnog deteta, duboko poremećene odnose i potpuni prekid

stručnog tima je da, imajući u vidu uzrast maloletnog deteta, udobno poremećene odnose i potpuni prekid kontakta između porodice majke i oca, kao i naglašenu emotivnu vezanost deteta za majku kao jedinog roditelja na koga je ono isključivo upućeno u zadovoljavanju svojih potreba, postoji rizik u pogledu daljeg pravilnog razvoja i vaspitanja deteta ukoliko bi se kontakti odvijali bez prisustva tužene kao majke. S obzirom na to da među strankama ne postoji spremnost za rešavanje sukoba, a da se dete ne bi našlo u središtu tih sukoba kao sredstvo za međusobno razračunavanje, mišljenje stručnog tima je da je prvenstveno potrebno ostvariti uslove za uspostavljanje i odvijanje kontakata između tužilje i deteta kroz minimum komunikacije i saradnje između tužene i roditelja svog pokojnog supruga i uz pomoć i posredovanje Savetovališta za brak i porodicu, a nakon toga, poštujući princip postupnosti i realizovati sam kontakt deteta i očeve porodice.

Kod ovako utvrđenog činjeničnog stanja, nižestepeni sudovi su zaključili da je tužbeni zahtev osnovan i da je u interesu deteta i krajnji rok da konačno upozna babu i dedu po ocu, te da sa njima uspostavi i održava kontakte jer bi na taj način saznao za svoje poreklo i očuva svoj identitet.

Na pravilno utvrđeno činjenično stanje nepravilno je primenjeno materijalno pravo kada je tužbeni zahtev usvojen.

Prema Povelji o osnovnim pravima Evropske unije, svako ima pravo na poštovanje svog privatnog i porodičnog života (član 7.). U ovoj Povelji posebno su naglašena prava deteta i zaštita dece. Deca treba da imaju takvu zaštitu i negu koja je potrebna za njihovu dobrobit i da u svim postupcima koji se odnose na decu prevashodno moraju biti razmatrani najbolji interesi dece. Konvencija o pravu deteta («Sl.list SRJ» - međunarodni ugovori 15/90 i 4/96), u članu 3. predviđa da najbolji interesi deteta treba da budu od prvenstvenog značaja u svim aktivnostima koji se tiču dece, bez obzira koje institucije ili organi preduzimaju ove aktivnosti. Po čl.8. stav 1., države članice se obavezuju da poštuju pravo deteta na očuvanje svog identiteta, uključujući državljanstvo, ime i porodične veze, kako je to priznato zakonom, bez nezakonitog mešanja.

Po članu 61. stav 5. Porodičnog zakona dete ima pravo da održava lične odnose i sa srodnicima i drugim licima sa kojima ga povezuje posebna bliskost ako ovo pravo nije ograničeno sudskom odlukom.

Do povrede prava na porodični život dolazi uskraćivanjem prava da se bliskim srodnicima koji su sa detetom razvili odnose bliskosti, prizna pravo da održavaju lične odnose sa detetom. Osim postojanja krvnog srodstva, od značaja su i drugi činioci, kao što je psihološka i emotivna vezanost ovih lica, odnosno stvarno postojanje bliskih ličnih veza, što je u svakom slučaju činjenično pitanje. Stoga je za ocenu osnovanosti tužbenog zahteva tužilje od presudnog značaja utvrđenje da li stvarno postoje bliske lične veze tužilje sa maloletnim detetom, te da li bi održavanje ličnih odnosa sa srodnicima bilo u najboljem interesu deteta, kojim je sud uvek dužan da se rukovodi u smislu čl.266. stav 1. Porodičnog zakona i čl.3. Konvencije o pravima deteta.

U ovom slučaju, postoje dva sukobljena prava o poštovanju privatnog života. Na jednoj strani postoji zahtev srodnika - babe za zaštitu prava na poštovanje porodičnog života kroz održavanje ličnih odnosa sa detetom - maloletnim unukom. Na drugoj strani, takav zahtev zadire u sferu poštovanja prava na porodični život lica prema kome je zahtev usmeren. Radi se o dva sukobljena prava o poštovanju porodičnog života. Ovaj sukob je moguće razrešiti jedino procenom najboljeg interesa deteta.

Imajući u vidu utvrđeno činjenično stanje, a naročito mišljenje stručnog tima Centra za socijalni rad kome sudovi nisu dali dovoljan pravni značaj, za sada nisu ispunjeni uslovi iz čl. 61. stav 5. Porodičnog zakona za održavanje ličnih odnosa između tužilje (babe) i unuka, pa je tužbeni zahtev valjalo odbiti. To pravo se može ostvariti kada se odnosi između tužilje i majke maloletnog deteta poprave i normalizuju.

Na osnovu čl.407. stav 1. ZPP, odlučeno je kao u izreci.

Predsednik veća - sudija

Predrag Trifunović,s.r.